

Tekst 1. Archief 1040 Ambt Nederbetuwe, inv.nr. 34 (ingekomen brieven) 1681

1. Edele Erentfeste ende seer discreten heer besonderen
2. goeder vriendt

3. Aldewijle de verpondinge over de(n) jaeren 1681 ende 1680
4. respectivelick inde boven ende beneden districten met
5. de maendt staet van november en december deeses jaers
6. 1681 sullen moeten gesuijvert ende verandtwoort weesen
7. ende dat ingevolge van 's (*des*) Quartiers resolutie in dato den
8. 2en november deeses jaers 1681, de verpondinge over
9. den toecomenden jaere 1682 inde boven, ende van
10. 1681 in de beneden districten in ses maendtstaeten
11. sal moeten geinnet ende ten comptoire vande
12. respectieve ontfangers opgebracht ende gefourneert
13. weesen, moetende het eerste sesde part met de
14. maendtstaet van martio en aprili 1682 respectie
15. verandtwoort worden, soo hebben wij goetgevonden
16. Uw Edele bij deesen gansch ernstelick te recommanderen
17. ten eijnde soodaene ordres in Uw Edele
18. aenbevolen ampt mogen werden gestelt, dat de
19. verpondinge over den jaere 1682 alomme werde
20. uutgeschreven ende gepubliceert, om ingevolge van (*wtgeschreven = uutgeschreven*)
21. voorschreven Quartiers resolutie met 1^e januari toecomende
22. geinnet ende voorts verandtwoort te worden,
23. ons gevende kennisse en advertentie vande gedaene
24. publicatie ingevolge van d' (*den*) ordonnantie over 't (*het*) introdu-
25. ceren vande verpondinge gestatueert, waer toe
26. ons verlaetende, bevelen wij Uw Edele hier meede
27. Godes heijlige protectie. Te Nijmegen den
28. 19en november 1681

29. Uw Edele goede vrienden
30. die Gedeputeerde Staten des Quartiers
31. van Nijmegen
32. Ter ordonnantie van deselve

Kantschrift

33. p.s.
34. Wij senden Uw Edelen hier-
35. neffens de resolutie
36. bij het Quartier den 8en junij
37. deeses jaers genomen
38. over het invorderen
39. vande groote restanten
40. van d'extraordinarise
41. geconsenteerde ende
42. ordinarise lopende middelen van voor-
43. gaende jaeren te buijten staende met
44. recommandatie dat Uw Edele in desselfs
45. aenbevolen ampt soodaene ordres sal
46. believe te stellen dat de respectie
47. collectioneurs de voornoemde resolutie mogen be-
48. reijcken, ende bequaem gemaect worden
49. om onse ordres tot stuur vande finantie
50. te conne pareren

onder: aende hr van Soelen, (Amptman en richter) Nederbetuwe

*Deze brief is gericht aan:
Den edelen erentfesten ende
seer discreten heer Carel
Vijgh, heer tot Soelen ende Ampt-
man Richter ende dijckgraeff
des ampts Nederbetuwe
onsen besonderen goeden
vriendt*

verklaring van woorden

Erentfest	= achtbaar, aanhef voor iemand uit de lagere adel
zuiveren	= hier rekening in orde brengen door innen van uitstaande schulden
fourneren	= geld leveren
recommanderen	= aanbevelen, aanraden
ordonnantie	= verordening
statueren	= vaststellen
extraordinaris	= buitengewone
geconsenteerde	= goedgekeurde
ordinaris	= gewone
collectioneurs	= inners
bequaem gemaakt worden	= geïnstrueerd worden
stuur van de finantie	= richtlijn voor het financieel beheer
pareren	= gehoorzamen

Betekenis van de tekst

Ambtman van de Nederbetuwe, Vijgh, krijgt van de Gedeputeerde Staten van het Kwartier van Nijmegen toegezonden de resolutie van het kwartier over het invorderen van de grote restanten van de verponding over de voorgaande jaren en de aanbeveling om de verponding voor 1682 bekend te maken en vervolgens te gaan innen.

De verponding was een belasting over onroerend goed. Dit was een gewestelijke belasting, een belasting die dit gebied door het Kwartier van Nijmegen werd geregeld. Wel werden de kohieren plaatselijk opgemaakt. Het innen van de belastingen werd vroeger verpacht. Voor de Betuwe zijn er transcripties van veel verpondingskohieren van 1650 gemaakt door het Arend Datema Instituut (Osenvorenreeks).

Lestekst 2 Archief 0826, Oud archief Culemborg, inv.nr. 1841. Bekendmaking van het stadsbestuur van Culemborg 1657

1657

1. Extract uijt het register vande
2. publicatien der stadt Culenborch

3. Drost, schout borgemeester schepenen
4. ende raedt der stadt Culenborch, doen een ijder
5. weeten dat zijlieden goet gevonden hebben tot
6. commissaris te stellen Lambert Breeckevelt
7. om te doen observeeren de ordonnanties opde
8. boode ende bojinen, voorts op alle Merck-
9. schuijten ende voerluijde gilden alrede
10. gemaect ende nocht te maecken, gelijk (t)
11. mede opt voerluijdengilde voor soo veel de
12. Nieuwstadt aengaet is gestelt Aert
13. Hendrikszoon vander Wiel, lastende alle ende
14. ende een ijelijck des aengaende haer daer
15. voor te kennen, ende egene indracht int
16. exerceren vandien dierectelijck oft indierectelijck
17. te doen, op arbitrale correctie naer
18. exigentie van saecken

19. gepubliceert door mijn onderschreven deurwaerder
20. den 17 meert 1657 ende was onderteijckent
21. Adriaen Abrahamszoon

In kennisse van mij
(secretaris)
Nicolaes de Lange
1657 4 / 25 (25 april)

Woorden

booden en bojinen = boden en vrouwelijke boden (bode = boodschapper, iemand die zending verricht)

voerluijde gilden = voerliedengilde, gilde van voerlieden of wagnaars (personen die wagen ment of bestuurt. Vaak koetsiers).

egene = geen

indracht = belemmering, nadeel

exerceren = oefenen, beoefenen

arbitrale correctie = verbetering c.q. straf na uitspraak

exigentie van saecken = (exigentie = eis), wat de zaak nodig heeft om goed te verlopen

Betekenis van de tekst

Bekendmaking: stadsbestuur van Culemborg maakt bekend dat Lambert Breeckevelt is aangesteld als commissaris om de naleving van ordonnanties te controleren (boden, merckschuijten, voerliedengilde). Wat het voerliedengilde aangaat, is voor de Nieuwstad aangesteld Aert Hendrikszoon van der Wiel.

Iedereen moest zich naar deze bekendmaking gedragen en niets doen tot nadeel van het werk van de commissaris, anders stond hier een straf op.

Lestekst 3. Archief 0469, Ambt Tielerwaard, inv.nr. 805**Stukken betreffende het onderhoud en of het herstel van de Dalemse dijk, de Dalemse Ambtsmansluis en de overlaten onder Asperen en Gellicum 1698**

Bovenschrift: Voor 't Ampt Copia

1. Extract uyttet reces des lantdaeghs
2. in decembri 1697 ende vervolgens in aprili
3. 1698 binnen Arnhem ordinarie gehouden

4. Mercurij 20ma (vigintima) aprilis 1698
5. Het quartier van Nijmeghen voorgebracht hebbende het gerapporteerde
6. vanden ontfanger Adriaen de Jongh over den slechten toestand vande
7. Dalemse doorgebroocken dijcken, ende daer op gehadt het bericht
8. vanden amptman en aenwesende ridderschap van Thielreweert
9. mitsgaders de gecommiteerden der stadt Bommell, voorts gelesen
10. de requeste vande drie Hollantse plaetsen Asperen, Heuckelom en
11. Spijck; verstaen haer Edel Mogende, dat in serieuze termen sal ge-
12. schreven worden aenden heer, dijkstoel en regenten van Dalem
13. en haer te sommeren tot verclaringhe, off sij gesint en geresolveert
14. sijn, omme ingevolghede conventie van den 20en julij 1694, en
15. dijckbrieven haren dijck soodanigh op te maecken en na be-
16. hooren te herstellen, dat het ampt van Thielreweert daer door
17. geen verdere schade come te lijden, en off sij willen beloven en
18. aennemen, 't sij bij bestadingh off andersints daer mede te beginnen
19. niet later als met halff mey, ende de selve dijcken te volmaecken
20. met uijtgaende julij 1698, beijde ouden stijl, waer mede eenen
21. expressen bode sal werden affgesonden, met last en ordre om hier
22. op antwoord terugh te brengen, en sijn positive hier op te ver-
23. claren, alsoo bij ontstentenis van dien, daer en boven de momboir
24. deser lantschap, van nu aff aen geauthorizeert is, gelijk de selve
25. geauthorizeert wert mits desen, omme in cas van verweygeringe
26. van 't gunt voorschreven, off bij versuym van den gepraefigeerden tijt
27. den heer affsonderlick, off na goetvinden, te gelijk met dijckgreeff,
28. heijmraden, regenten, inwoonders en geërffdens van Dalem voor het
29. Hoff provinciael te citeren, en tegens haer te concluderen, soo en
30. als hij sal bevinden te behooren. Onder stont: in fidem extracti
31. Ende getekent: Arn(old) de Mist

pro vera(m) copia(m)

Johan Holl

1699

lantscriver

woorden

landdag	= hoogste wetgevende orgaan in het gewest. Gezamenlijke Staten van de 3 kwartieren
ridderschap	= college waarin de ridders van een gewest verenigd waren. Adellijke afkomst en grondbezit bepaalden wie tot de ridderschap behoorden
geresolveert	= besloten
conventie	= overeenkomst
bestading	= besteden (aanbesteden)
momboir	= gemachtigde
praefigeren	= van te voren bepalen
citeren	= in rechte dagen